

Het projectplan is een verplichte bijlage van uw subsidieaanvraag en moet een duidelijk beeld geven van de voorgenomen projectactiviteiten. Om uw aanvraag goed te kunnen beoordelen dient u de onderdelen van dit model projectplan - herkenbaar en in de aangegeven volgorde - in uw projectplan op te nemen. Deze onderdelen zijn de minimale eisen waaraan uw projectplan moet voldoen.

MANAGEMENT SAMENVATTING

Beschrijf in maximaal één pagina de kernpunten van uw aanvraag: doelstelling, activiteiten en verwachte resultaten, gerelateerd aan de doelstellingen van het Waddenfonds. Het Waddenfonds behoudt zich het recht voor om (delen van) de management samenvatting voor publicatiedoeleinden te gebruiken als subsidie wordt verstrekt. Houd hier rekening mee in uw beschrijving met het oog op eventueel vertrouwelijke informatie.

1. VISIE EN AMBITIE

Visie en ambitie staan centraal in het projectinitiatief ('het goede idee, het goede verhaal'), passend binnen de kaders van het Waddenfonds (en bij majeure projecten tevens passend binnen het Investeringskader, dat een meerjarig en integraal karakter heeft).

o Beschrijf nut en noodzaak en scope van het project;

Beschrijf naast de doelstellingen ook welk probleem met het project wordt opgelost. Beschrijf bij projecten met een kenniscomponent in relatie daarmee welke kennisleemten er zijn en hoe met het project wordt bijgedragen aan het wegnemen daarvan. Vertaal de kennisleemten in het projectplan in kennisvragen en beschrijf met welke methodiek en informatiebronnen (bijvoorbeeld metingen, observaties, bestaande datasets, modellen e.d.) die beantwoord zullen gaan worden door het project.

o Hoofddoelen en uitgangspunten Waddenfonds;

Beschrijf welke (hoofd)doelen en uitgangspunten (duurzaam, Waddenspecifiek, additioneel, innovatief) van het Waddenfonds met dit project worden gediend, geconcretiseerd in SMART output-termen zoals verder is toegelicht in paragraaf 2.3.

o Toetsingscriteria subsidieregeling thematische openstelling (niet van toepassing bij majeure projecten)

Indien u een aanvraag indient in het kader van een thematische openstelling dan dient u naast het Uitvoeringskader Waddenfonds en het Uitvoeringsprogramma Waddenfonds te voldoen aan de van toepassing zijnde subsidieregeling, waarin nadere toetsingscriteria zijn opgenomen. Beschrijf de bijdrage van uw project zo concreet mogelijk en zoek aansluiting tussen de activiteiten en/of output van uw project en de toetsingscriteria.

2. PROJECTACTIVITEITEN

2.1 Beschrijving van de activiteiten in het project;

Korte beschrijving van wat u gaat doen in het project; welke activiteiten (deelprojecten/werkpakketten) u in het kader van het project gaat uitvoeren. Geef ook aan welke partij wat gaat doen.

2.2 Projectorganisatie;

Korte beschrijving van welke partijen op welke wijze uw project gaan uitvoeren en wat de verschillende rollen en verantwoordelijkheden zijn van de partijen binnen het project. **Let op:** in het geval dat er sprake is van een samenwerkingsverband dient een door projectpartners getekende samenwerkingsovereenkomst te worden bijgevoegd bij de aanvraag.

2.3 Output en outcome en monitoring

We vragen u te beschrijven wat de beoogde output en outcome van uw project is.

I. De beoogde resultaten van het project (output):

- a) Geef een nauwkeurige omschrijving van de concrete projectresultaten;
- b) Beschrijf aan welke van de in het Uitvoeringskader Waddenfonds en bijlage 1 opgenomen hoofddoelen en gespecificeerde doelen dit resultaat bijdraagt, met inbegrip van een beschrijving om de bijdrage van het projectresultaat aan de doelen te onderbouwen. (meer dan één doel mogelijk);

- c) Indien van toepassing een beschrijving van uit te voeren specifieke monitoringsactiviteiten door of namens de subsidieontvanger zelf (bijvoorbeeld 0-metingen, metingen van de effectiviteit van de door het project te nemen maatregelen (bijvoorbeeld een vistrap) en overige metingen tijdens de projectperiode).

Als de te subsidiëren activiteit mede of uitsluitend betrekking heeft op het verwerven van kennis wordt (tevens) omschreven:

- d) welke kennisvragen de te subsidiëren activiteit beoogt te beantwoorden en op welke wijze de kennisvragen worden beantwoord; De subsidieontvanger levert op basis daarvan bij afronding van het project één of meerdere kennisrapporten op.
- e) kennisdeling: een beschrijving van de activiteiten waarmee de te ontwikkelen kennis gedeeld gaat worden.

II. De beoogde effecten van het project (outcome):

- a. Geef een nauwkeurige omschrijving van het beoogde effect van de gesubsidieerde activiteit, met inbegrip van een onderbouwing;
- b. Geef aan met welke van de in bijlage 2 te vinden outcome-indicatoren en streefwaarden het beoogde effect van de gesubsidieerde activiteit kan worden gemeten en met welk meetnet. Als het beoogde effect niet kan worden gemeten met één of meer van de outcome-indicatoren uit bijlage 2 vragen we u te beschrijven met welke outcome-indicator en met welk meetnet dat effect wel gemeten kan worden. U kunt de tabel met outcome-indicatoren ook raadplegen op onze website: (PM: link invoegen)
- c. een omschrijving per outcome-indicator waarvoor een streefwaarde is opgenomen in bijlage 2, in welke mate het beoogde effect van de gesubsidieerde activiteit kwantitatief bijdraagt aan de streefwaarde van de voor uw project relevante outcome-indicator(en). U kunt dat bijvoorbeeld doen door een waarde voor de indicator te kiezen die u met het project denkt te kunnen realiseren: de projectstreefwaarde. U kunt eventueel voor het beschrijven van de mate waarin uw projectresultaat (de output) bijdraagt aan de doelen van het Waddenfonds, ook gebruik maken van deze outcome-indicatoren en de streefwaarden daarvoor. Uw projectstreefwaarde geeft dan aan in welke mate uw projectresultaat aan de doelen van het Waddenfonds gaat bijdragen.
- d. Als er geen streefwaarde is opgenomen in bijlage 2 voor uw project relevante outcome-indicatoren, dan kunt u volstaan met een beschrijving van de kwalitatieve onderbouwing van uw bijdrage aan de gespecificeerde doelen van de beleidsregel monitoring en evaluatie. Die kunt u vinden in het Uitvoeringsprogramma Waddenfonds 2021-2027 en in bijlage 1.

Als de te subsidiëren activiteit mede of uitsluitend betrekking heeft op het verwerven van kennis wordt (tevens) omschreven:

- e. *met welke vervolgactiviteiten* u na afronding van uw project denkt bij te dragen aan uitrol en toepassing van de ontwikkelde kennis in het Waddengebied.

III. Geef verder bijvoorbeeld expliciet aan wat de 0-meting is of wanneer die wordt uitgevoerd en wat overige meetmomenten en rapportagemomenten zijn. Vat uw monitoringsparagraaf/plan samen in een tabel waarin de output, de outcome en de respectievelijke indicatoren zijn opgenomen. *Neem waar mogelijk ook uw projectstreefwaarde in deze tabel op.*

2.4 Planning, fasering, beslismomenten, voortgangsbewaking;

Geef aan wanneer de verschillende activiteiten in tijd gaan plaatsvinden en hoe de voortgang van het project wordt bewaakt.

2.5 Informatie & communicatie;

Op welke wijze wordt informatie over het project gecommuniceerd en gedeeld.

Het Waddenfonds legt aan aanvragers de verplichting op om in publicitaire uitingen te vermelden dat de gesubsidieerde activiteit mede mogelijk is gemaakt met subsidie van het Waddenfonds.

2.6 Conditioneel kader (vergunbaarheid e.d., obstakelvrij);

2.7 Omgaan met wijzigingen;

Het Waddenfonds hanteert de voorwaarde dat u wijzigingen in projecten na de subsidieverlening moet melden. Ook andere betrokken partijen zullen geïnformeerd willen worden over voortgang en eventuele wijzigingen in het project. Neem in uw projectplan op hoe u verwacht om te gaan met eventuele wijzigingen in het project en hoe u het Waddenfonds (en andere betrokkenen c.q. financiers) daar tijdig bij wilt betrekken. Voor het melden van wijzigingen dient u altijd gebruik te maken van het formulier voortgangsrapportage/wijzigingsverzoek van het Waddenfonds.

3. RISICOANALYSE

Beschrijf de uitvoeringsrisico's voor uw project en de mogelijke gevolgen en beheersmaatregelen. De risicoanalyse geeft minimaal inzicht in de risico's en mogelijke maatregelen op het vlak van:

- o Politiek, bestuur en maatschappij;
- o Beleid en economie;
- o Inhoud en techniek;
- o Juridisch en wettelijk;
- o Projectrisico's: vergunningen, organisatie, financieel, planning, tijd.

4. BEGROTING EN FINANCIERING

4.1 Begroting

Geef een gecompriemd overzicht van de begroting naar de subsidiabele activiteiten en geef hier een korte toelichting op.

Voeg naast de gecompriemde versie van de begroting in dit projectplan een gedetailleerde versie van de begroting en het dekkingsplan als bijlage bij de aanvraag (zie het "format begroting" voor de vormvereisten of neem contact op met het Waddenfonds). Geef naast de totale begrote kosten per activiteit ook een uitgavenplanning **per jaar** weer.

Majeure projecten

Bij majeure projecten wordt verwacht dat de begroting ten minste de eerste twee jaar op detailniveau is uitgewerkt. De jaren daarna hoeven minder gedetailleerd te zijn uitgewerkt, maar de activiteiten moeten wel zijn opgenomen in de begroting en inhoudelijk zijn omschreven in het projectplan.

Thematische projecten

Bij aanvragen in het kader van een thematische openstelling dient de begroting voor de gehele projectperiode op activiteitsniveau volledig te zijn uitgewerkt.

4.2 Financiering/dekkingsplan/uitgavenplanning

Geef een overzicht van de financiering weer. Het dekkingsplan van uw project dient sluitend te zijn met de begroting. Licht de hardheid van de financiering toe. Voeg bij uw aanvraag bewijsstukken van de toegezegde financiering (aanvragen, beschikkingen of schriftelijke toezeggingen). Het Waddenfonds kan om aanvullende onderbouwing van toezeggingen of eigen vermogen vragen tijdens de beoordeling van uw aanvraag.

Bijlage 1: Tabel met hoofd- en gespecificeerde doelen van het Uitvoeringskader en Uitvoeringsprogramma Waddenfonds 2021-2027

Hoofddoelen	Gespecificeerde doelen
I. Vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied	Natuur <i>Meer ruimte voor natuurlijke processen, versterken van de Waddenzee en de randen van het Wad.</i> 1. Versterken van de ecologische functies van de Waddenzee als de kinder- en kraamkamer, voedselbron, rustgebied, broed- en leefgebied functies en als schakel in de trekroutes van vogels en vissen; 2. Versterken habitatdiversiteit: streven naar een kwalitatief goede mix van habitattypes van voldoende omvang en dichtheid en niet te ver van elkaar verwijderd; 3. Versterken van de Waddenzee door realiseren van meer Wadachtige milieus en brakwatergebieden binnendijks en door het versterken van de relaties met de Noordzeekustzone, het Deense en het Duitse Wad; 4. Meer geleidelijke zoet-zout overgangen; 5. Behoud en versterking van de natuurlijke sedimentatieprocessen en stromingspatronen; 6. Verbetering natuur Eems-Dollard door meer ruimte te bieden voor natuurlijke processen, meer kwelders, zoet-zout overgangen, meer zwevende - en bodemalgen en gezonde leefgebieden voor vogels en vissen. Gestreefd wordt naar een natuurlijk troebele Dollard en daartoe dient vanaf 1-1-2023 jaarlijks minimaal een miljoen ton slib verwijderd te worden; 7. Meer dynamiek in de kustverdediging van de Waddeneilanden en het kustgebied; <i>Versterken en verbeteren onderwaternatuur</i> 8. Een evenwichtiger voedselweb waarin alle potentiële trofische niveaus vertegenwoordigd zijn; 9. Randvoorwaarden creëren of versterken voor de ontwikkeling van onderwaternatuur (plankton, algen, zeegras, mossel- en oesterbanken, schaaldieren e.d.); 10. Vergroten areaal gesloten gebied (bij voorkeur op kombergingsniveau) en het stimuleren van natuur- en rustherstel daarbinnen); 11. Verduurzaming mosselzaad invanginstallaties gericht op het versterken van de natuurwaarden onderwater; 12. Afname van menselijke invloed op wadplaten en creëren condities voor meegroeien met gecombineerde effect van zeespiegelrijzing en bodemdaling; <i>Versterken swimway voor vissen en flyway voor vogels</i> 13. Betere functieervulling van de Waddenzee als hotspot in de swim- en /of flyway (uitvoering geven aan aanbevelingen van de projecten RBVV2, Waddenmozaïek en Swimway); 14. Versterken habitatdiversiteit; 15. Vergroten rust en voedselaanbod; 16. Versterken populaties c.q. lokale dichtheden aan trekvis in het Waddengebied;

	17. Meer doortrek- en paaigebieden in het achterland voor vis alleen als onderdeel van dijkversterkingsprojecten; 18. Aanleg of verbetering van (binnendijkse en buitendijkse) predatiebestendige vogelbroedgebieden en hoogwatervluchtplaatsen in de Waddenzee voor wadvogels; 19. Kennisontwikkeling en monitoring ecologische schakelfunctie Waddenzee; Vergroten biodiversiteit kustgebied en op de Waddeneilanden 20. Vergroten van de biodiversiteit op de eilanden en in het kustgebied die passen bij kenmerkende landschapstypen van het Waddengebied Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschap 21. Behouden en versterken van voor het Waddengebied typische cultuurhistorische- en landschappelijke elementen; 22. Toevoegen van toekomstbestendige functies aan cultuurhistorisch erfgoed van het Waddengebied; 23. Behouden en versterken van kernwaarden Waddengebied;
II. Verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee	Bodem, water, licht en geluid 24. Verbeteren waterkwaliteit door reductie en voorkomen van verontreinigingen in de Waddenzee; 25. Minder en anders baggeren (met inzet van nieuwe technieken); 26. Meer licht en zuurstof in waterkolom en op bodem (door verminderen en/of voorkomen negatieve effecten baggeren en andere vormen van bodemverstoring); 27. Voorkomen en vermindering negatieve effecten zandsuppleties; 28. Ontwikkelen en toepassen van nieuwe nuttige toepassingen van slib en bagger; 29. Verminderen verstoring licht, geluid en rust van diverse bronnen in het Waddengebied; 30. Slim benutten en het vasthouden van zoet water;
III. Duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied, dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en direct aangrenzende gebieden	Duurzame recreatie en duurzaam toerisme 31. Versterken toeristisch aanbod in de vorm van meer belevingsmogelijkheden, attracties en arrangementen gebaseerd op de kernwaarden en passend binnen de verhaallijnen van Programma VisitWadden; 32. Verduurzamen recreatief-toeristisch aanbod; 33. Verduurzamen van het toeristisch vervoer; 34. Versterken gastheerschap en bewustwording Werelderfgoed Waddenzee; Duurzame energiehuishouding 35. Bevorderen van de energie- en warmtevoorziening met hernieuwbare bronnen door stimuleren van innovaties om energie op te slaan, warmtenetten of collectieve warmtepompen te ontwikkelen en bevorderen van

	innovaties met betrekking tot groen gas, smart grids e.d. die nog niet marktrijp zijn (TRL-fases 5-8); 36. Bevorderen van technieken die de productie, opschaling en benutting van groene waterstof voor vergroening van de mobiliteit vanuit de havens en de industrie mogelijk maken; 37. Optimaal afstemmen van vraag en aanbod van energie (groen gas, elektriciteit en warmte) door dorpen/energiecoöperaties, in combinatie met behoud en versterking van de kernwaarden; 38. Zelfvoorzienende eilanden voor energie (elektriciteit, gas en warmte) op basis van duurzaam opgewekte brandstoffen conform het "Visiedocument duurzame Waddeneilanden", waarbij het Waddenfonds projecten wil ondersteunen die eraan bijdragen om deze ambitie in 2026 te realiseren; 39. Versneld ontwikkelen en opschalen van technieken die elektriciteit uit water van de Waddenzee en de Noordzeekustzone van de eilanden (o.a. energiewinning uit getijde, golfslag en osmose) produceren, ook als economische kans voor het Waddengebied; 40. Energie uit water combineren met reductie zandsuppleties, vooroeververwerking, mariene aquateelten en/of andere vormen van bij de natuurwaarden van de Waddenzee passend medegebruik; 41. Stimuleren verduurzaming van energievoorziening in bestaande woningbouw in bebouwde omgeving in combinatie met energiebesparing en behoud en versterking van cultuurhistorische kwaliteiten van de bebouwde omgeving via innovatieve (pilot)projecten; 42. Stimuleren fossielvrij maken van energievoorziening in de economische sectoren in combinatie met behoud en versterking van cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten via innovatieve (pilot)projecten; Duurzame waddenhavens 43. Reduceren emissies NOx, CO2, So2, fijnstof, geluid en licht en reduceren warmtelozingen naar water en lucht; 44. Stimuleren nuttig hergebruik afvalstoffen en beperken grondstofgebruik; 45. Meer voor het Waddengebied kenmerkende natuur in de havens, ook voor de kleinere havens Met biodiversiteit wordt hier bedoeld onderwaternatuur maar ook bijvoorbeeld stroken op industrieterreinen (haven) of tijdelijke natuur op braakliggend terrein; 46. Verminderen belasting natuur Waddenzee vanuit de havens en havengebonden activiteiten ; 47. Bij fysieke ruimtelijke uitbreiding uitvoering op een wijze die een plus oplevert voor de natuur (building with nature); 48. Verduurzaming logistieke en industriële processen/ industrie in/bij havens (o.a. innovatieve projecten biobased, aquaculturen, (rest)stromen nuttig toepassen); 49. Vergroenen en verduurzamen mobiliteit vanuit de havens en op de Waddenzee op basis van groene brandstoffen en voortstuwingstechnieken;

	Duurzame landbouw 50. Het bevorderen van een duurzame landbouw die voorbereid is op toenemende verziltende omstandigheden, droogte en extremere regenval; 51. Verminderen van de emissies uit de landbouw die de ecologische kwaliteit van het Waddengebied en de Waddenzee verminderen (de Waddenzee via <i>Thema: Externe bedreigingen</i>) En verminderen van emissies uit de landbouw op kwetsbare natuurgebieden op de eilanden en in het kustgebied; 52. Een landbouw die bijdraagt aan Waddenspecifieke biodiversiteit; 53. Een kringlooplandbouw met benutten van bij voorkeur Waddenspecifieke reststromen (slib, algen en wieren, etc.); Duurzame visserij 54. Flexibele wadvisserij(keten) die inspeelt op de seizoenseffecten van de Waddenzee en die past binnen de ecologische functies, ontwikkelingen en waarden van de Waddenzee; 55. Verminderen van de ecologische impact van visserij op de Waddenzee; 56. Opwaarderen en/of circulair benutten van (bij)producten en/of reststromen; 57. Bevorderen van aquaculturen op land in kustzone met het oogmerk de ecologische druk in de Waddenzee te verminderen en/of de ecologische omstandigheden te verbeteren; 58. Verduurzaming bodemmosselzaadvisserij en/of mosselzaadinvanginstallaties;
IV. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied. De verantwoordelijkheid van de kennishuishouding is inmiddels ondergebracht bij het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. Evaluatie hiervan is een verantwoordelijkheid van het BO Waddengebied. De hier genoemde gespecificeerde doelen zijn daarom niet uitgewerkt tot outcome-indicatoren.	Duurzame kennishuishouding 59. Entameren van en coördinatie in kennisontwikkeling en -inzet kennisinstellingen, en het bepalen van prioritaire kennisvragen; 60. Ontsluiten en toepassen kennis voor beleid en beheer; 61. Coördineren, integreren en rapporteren monitoringprogramma's; 62. Actieve verspreiding kennis over Waddengebied; 63. Invulling geven aan ontbrekende schakels in de monitoringssystematiek van het Waddenfonds.

Bijlage 2: Tabel 2 Outcome-Indicatoren en Streefwaarden

De nummering in de eerste kolom van tabel 2 verwijst met het eerste Romeinse cijfer naar één van de hoofddoelen en met het 2e numerieke cijfer naar het belangrijkste gespecificeerde doel waar de betreffende indicator relevant voor is. Het derde element is de lettering in alfabetische volgorde van A tot en met FF van de 37 outcome-indicatoren.

Referentie voor de streefwaarden in deze tabel is het jaar 2016. Hiervoor heeft het Waddenfonds gekozen omdat dat het startpunt is van het IKW. De Waddenprovincies voeren in 2023 een 0-meting uit. De rapportage daarvan is te zijner tijd te downloaden van de website van het Waddenfonds en het Investeringskader Waddengebied. Voor thematische projecten van het Waddenfonds die gestart zijn voor 2016 geldt als referentiejaar voor de 0-meting het jaar 2012 omdat sindsdien de Waddenprovincies het Waddenfonds beheren.

Het Waddenfonds stelt de streefwaarden in deze tabel niet vast en kan er niet op afgerekend worden. Het Waddenfonds gebruikt ze om data te hebben waarmee in het kader van uit te voeren evaluaties het doelbereik kan worden geanalyseerd.

Tabel 2 Indicatoren en Streefwaarden

	Indicatoren	Meetvariabele	Meeteenheid	Streefwaarden
I2A.	Habitat-diversiteit in het litoraal en achterland; Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 1,3,4,6,9, 14,18	Habitattypen in arealen: # - Kwelders (pionierkwelders, lage en hoge) # - Zilte graslanden # - zoet-zout overgangen - wetlands (zoals binnendijks brak-zoet onderwaterhabitat#, rivieren, beken, sloten en meren) - akkerranden en vogelakkers # - natuurlijke harde structuren - Droogvallende wadplaten - Droogvallende zeegrasvelden (klein en groot zeegras) - Schelpdierbanken (o.a. oesters & mosselen) - Kokerwormvelden - zilte graslanden - Groeigebied voor benthische microalgen: • Duinen	Alle meetvariabelen worden gemeten in hectares.	in 2016-2026 voor de # gemerkte: - toename van 10% - toename van 10% - toename van 10% - toename van 10% het areaal zoet-zout overgangen is toegenomen met 250 hectare in 2026; in 2016-2026: - toename van 5% - toename van 5% - toename van 5% - toename van 5% - toename van 5%

		• Stranden • Beken • meren en plassen Kunstmatige harde structuren rond dijken en in havens - areaal rifblokken, biohutten Functioneel gebruik habitats (in arealen) Voor Vogels: - Rustgebieden - Foerageergebieden - Hoogwatervluchtplaatsen - Broedgebieden - Ruigebieden Voor Vissen: - Foerageergebieden - Opgroeigebieden (kinderkamers) - Paaigebieden - Ontsloten trekgebieden - Rust- en schuilhabitat Kwaliteit habitats Menselijke verstoring (licht, geluid, aanwezigheid, oogst, winning, predatiedruk etc) Vervuiling (water&bodem; nutriënten; plastics; herbiciden, zware metalen etc) Voedselaanbod voor indicatieve soorten (vissen, vogels, schaaldieren, zeehonden)	Diverse eenheden	in 2016-2026 een toename van 10% (bedoeld om natuurlijke aanwas op gang te brengen) in 2016-2026: toename van 5% toename van 5% toename van 5% toename van 5% toename van 5% in 2016-2026: toename van 5% toename van 5% toename van 5% toename van 5% toename van 5% In 2016-2026: Afname van 10% verstoring in 2016-2026: afname van 10% vervuiling in 2016-2026: 5% toename van het oogstbaar voedselaanbod

		Droogvalduur, sedimenttype & dynamiek	Idem Mg C per m2	In geomorfologisch evenwicht
I16B.	Indicatieve vissoorten zoet-zout overgangen Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 1,3,4,6,8,13,	Voorkomen van de diadrome soorten: - Bot # - Driedoornige stekelbaars # - Elft # - Fint # - Glasaal / paling # - Houting # - Rivierprik # - Spiering # - Zeeforel # - Zeeprik #	Aantal passanten per hectare	tenminste 10 % trendmatige toename over een periode van 10 jaar (2016-2026) van de met # gemerkte soorten samen afgezet tegen langjarige cycli
I1C.	Broedsucces indicatieve soorten in het Waddengebied Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 6,8,12,13,14,15, 18 en 20	Aantal vliegvlugge jongen per paar van de soorten: - Aalscholver - Blauwe kiekendief - Drieteenstrandloper - Grutto - Kanoetstrandloper - Kluut - Kievit - Lepelaar - Rosse Grutto - Rotgans - Scholekster - Slechtvalk - Tureluur - Velduil - Wulp	Aantal per soort	toename van het aantal vliegvlugge jongen per paar met 15% over een periode van 10 jaar (2016-2026) voor deze soorten

I9D	Compleet voedselweb: primaire producenten Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 5, 6,8	Productie van benthische algen Productie van pelagische algen	mgC/mgChl/uur gramC/m2/dag	een groeipercentage van 2% in 2026 voor Waddenzee inclusief Eems-Dollard
I8E	Compleet voedselweb: carnivore consumenten (ongewervelden) Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 5, 6,9	Voorkomen van de soorten: - Gewone strandkrab - Zeester - garnaal	Aantal/ha	Gelijk blijvende aantallen in periode 2016-2026
I8F	Compleet voedselweb: top-carnivoren Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 5, 6,9	Voorkomen van de soorten: - ruwe haai - gewone zeehond - grijze zeehond - pijlstaartrog	Aantal per soort	toename van het aantal top-carnivoren met tenminste 5% over periode van 10 jaar (2016-2026)
I6G	Slibconcentratie in de waterkolom (Eems-Dollard) Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 5,9	Zwevend stofgehalte in het water	Mg/liter	afname van 20-50% in 2026 voor het middengebied
II28H	Hergebruik van slib Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 5,6,9 en van het 2 ^e hoofddoel:24,25,26	Hoeveelheid slib verwijderd of natuurlijk ingevangen Hoeveelheid slib nuttig toegepast in Eems-Dollard gebied	Kiloton droge stof/jaar	- vanaf 2023: 1000 kiloton slib per jaar verwijderd of natuurlijk ingevangen - in 2026 is 25% meer slib nuttig toegepast dan in 2016
I8I	Habitat-diversiteit in het sublitoraal Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel:2, 14,15 en van het 2 ^e hoofddoel:24,25,26,29	Habitattypen (in arealen): - Permanent ondergedoken zandbanken # - Diepere geulen - rust- en schuilhabitat in open water# - zoet-zout overgangen/brakwatergebieden - Permanent ondergedoken zeegrasvelden (groot zeegras) # - Groeigebied pelagische. algen # - Groeigebied benthische. algen # - Permanent ondergedoken schelpdierbanken# Natuurlijke harde structuren (in arealen) • mosselbanken # • oesterbanken # • kokerwormvelden #	Hectare	het areaal zoet-zout overgangen is toegenomen met 250 hectare in 2026 # is een gebundelde indicator met in 2026 10 % meer habitatdiversiteit voor de gemerkte habitattypen gezamenlijk Een toename van 10% in 2026 t.o.v. 2016

		• dood hout, dode schelpen # Functioneel gebruik habitats (in arealen) Voor vogels: - Rustgebieden - Foerageergebieden - Ruigebieden Voor vissen: - Foerageergebieden - Opgroeigebieden (kinderkamers) - Paaigebieden/geboortegronden (kraamkamers) Voor zeezoogdieren: - Rustgebieden - Foerageergebieden - Paaigebieden/Geboortegronden (kraamkamers) - Zooggebieden/opgroeigebieden (kinderkamers) Kwaliteit habitats: Menselijke verstoring (licht, geluid, aanwezigheid, oogst, grondstoffen winning, predatiedruk etc.) Vervuiling (water&bodem; nutriënten; plastics; herbiciden, zware metalen etc.) Diepte t.o.v. NAP, stroomsnelheid en dynamiek		Een toename van 10% in 2026 t.o.v. 2016 Een toename van 10% in 2026 t.o.v. 2016 In 2026 gelijkblijvende aantallen t.o.v. 2016 in 2016-2026: afname van 10% verstoring in 2016-2026: afname van 10% vervuiling n.v.t. in 2016-2026: 5% toename van het oogstbare voedselaanbod

		Voedselaanbod voor indicatieve soorten (vissen, vogels, schaaldieren, zeehonden)	Diverse eenheden M bij LW Mg C per m2	
I16J	Lokale dichtheden indicatieve vissoorten Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 1, 2,3,4,6,8,11, 13, 14, 15,17,	Voorkomen van de soorten: - Ansjovis # - Bot # - Harder # - Haring # - Ruwe haai - Schar # - Schol # - Tong # - Steur - Zalm (Atlantisch)	Aantal per hectare	tenminste 10 % trendmatige toename over een periode van 10 jaar (2016-2026) van de met # gemerkte soorten samen en afgezet tegen langjarige cycli. Voor de overige soorten alleen de aanwezigheid meten Voor de kinderkamer functie: tenminste 10% trendmatige toename over een periode van 10 jaar (2016-2026) van 0-jarige vissen samen: Bot, Haring, Schol, Spiering, Zeebaars en afgezet tegen langjarige cycli
I13K	Lokale dichtheden indicatieve vogelsoorten Andere relevante gespecificeerde doelen van het 1 ^e hoofddoel: 1,2,3,4,6,8,12,14,15,	Voorkomen van de soorten: - Aalscholver - Bergeend - Blauwe kiekendief - Bontbekplevier - Dwergstern - Drieteenstrandloper - Eidereend - Grote stern	Aantal per hectare	tenminste 10 % trendmatige toename over een periode van 10 jaar (2016-2026) van deze soorten samen (eventueel per soort) en afgezet tegen langjarige cycli

		- Grutto - Kanoetstrandloper - Kluut - Kievit - Kokmeeuw - Lepelaar - Noordse stern - Paapje - Rosse Grutto - Rotgans - Scholekster - Slechtvalk - Stormmeeuw - Strandplevier - Tapuit - Tureluur - Velduil - Visdief - Wulp - Zilvermeeuw		
	Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschap: behoud kernwaarden en voor het Waddengebied karakteristieke cultuurhistorische en landschappelijke elementen Tevens het toekennen van publieke functies aan cultuurhistorisch waardevolle gebouwen. Deze doelen zijn nog niet uitgewerkt in indicatoren. Dat moet gebeuren in diverse analysedocumenten kernwaarden Waddengebied (i.o.). Tot die tijd kunnen projecten die hier aan bijdragen dat kwalitatief onderbouwen.			
III50L	Duurzame landbouw: Klimaat-adaptieve landbouw Andere relevante gespecificeerde doelen van het 2^e hoofddoel: 30	Opvang regenwater in reservoirs voor irrigatie landbouwgrond (ondergrondse opslag van regenwater)	M3	een toename van 15% in 2026
III50La	Duurzame landbouw: zilte landbouw	Areaal met zilte en zilt-tolerante teelten	hectare	150 hectare in kustgebied in 2026

III51Lb	Duurzame landbouw: reduceren emissies Waddengebied.	hoeveelheid uitgestoten NOx, NH4, CO2 en SO2	Kiloton/jaar	Een afname van 25% in 2026 (?) t.o.v. 2016
III53Lc	Duurzame landbouw: hergebruiken reststromen uit Waddengebied. Deze indicator is nog niet uitgewerkt in indicatoren. Dat moet gebeuren in het analysedocument duurzame landbouw (i.o.). Tot die tijd kunnen projecten die hier aan bijdragen dat kwalitatief onderbouwen.			
III35M	Duurzame energie gft of reststromen als grondstoffen voor productie bio- en/of groen gas (bijvoorbeeld door biovergisting) Andere relevante gespecificeerde doelen van het 2 ^e hoofddoel: 37, 38	Geproduceerde hoeveelheid groen gas	M3/jaar	10% van reststromen omzetten in groen gas in 2026
III39N	Duurzame energie: Groene stroom door golf-, getij-, zonne-energie of andere hernieuwbare bronnen Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3 ^e hoofddoel: 40	Opgewekte hoeveelheid groene stroom op basis van hernieuwbare bronnen.	KWh/jaar	toename van 10% in periode 2016-2026
III36O	Duurzame energie: groene H2 op basis van elektrolyse	Geproduceerde hoeveelheid groene waterstof	Ton/jaar	een toename van 15% in 2026 t.o.v 2016
III42	Duurzame energie: reduceren emissies van de energievoorziening voor huishoudens en economische sectoren	reductie hoeveelheid emissie van NOx, So2 en CO2	M3 en/of ton/jaar	Een afname van de emissies van minimaal 40% per emissie in 2026
IIIP	Werkgelegenheid in sector vergroening chemie NB: hier heeft het Waddenfonds geen gespecificeerde doelen voor.	Aantal arbeidsplaatsen	aantal	groei van 10 % in periode 2016-2026
III43Q	Duurzame havens: EcoPort-certificering (Waddenhavens)	Ecoport-certificeringen	Aantal	Behoud van alle certificeringen
III43R	Duurzame havens: Reductie CO2-emissie door bedrijven in de waddenhavens	hoeveelheid CO2 uitstoot	Kiloton/jaar	49% reductie in 2026 (GA Wadden: 61-62)
III43S	Duurzame havens: Afbouw fossiele brandstoffen in haven gebonden transport (in de Waddenhavens)	Afbouw bunkervolumes van fossiele brandstoffen (olie, gas)	M3/jaar Ton/jaar	in 2026 afbouw van 10% t.o.v 2016 <i>streven in 2035 fossielvrij</i>

III49T	Duurzame havens: ontwikkeling van groene scheepvaart Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3 ^e hoofddoel:46	Aantal schepen elektrisch Aantal schepen groene waterstof	Aantal aantal	8 pilotschepen in 2026 <i>streven in 2035 80% groene scheepvaart</i>
III44U	Duurzame havens: hergebruik CO2 als grondstof of voor productie materialen in de (biochemische) industrie in de waddenhavens Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3 ^e hoofddoel:46	Gebruik afvalproduct CO2	Kiloton/jaar	10% van de CO2-uitstoot in 2016 is in gebruik als grondstof in 2026
III48V.	Duurzame havens: circulair gebruik industrieel proceswater en circulair maken van industriële productieprocessen en reductie van emissies van NOx, CO2, So2, fijnstof, geluid en licht Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3 ^e hoofddoel:43,44,46	hoeveelheid circulair gebruik van industrieel proceswater hoeveelheid km aangelegde (ring)leiding voor circulair gebruik afname lozing proceswater op oppervlaktewater reductie emissie medicijnresten via rwzi-effluent reductie hoeveelheid emissie van NOx, So2, fijnstof, geluid en licht	M3 Km M3 Ton/jaar Diverse eenheden	een toename van 50% in 2026 t.o.v 2016 een groei (in km) van 30% in 2026 t.o.v 2016 een afname van 50% in 2026 t.o.v 2016 een reductie van 10% in 2026 t.o.v 2016 een reductie van 25% in 2026 t.o.v. 2016
III55W	Duurzame visserij: realisering gesloten gebieden Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3 ^e hoofddoel:58 en van het 1 ^e hoofddoel: 10	Areaal gesloten gebied	Hectare	13,3% in 2026 van het sublithorale deel van de Waddenzee
III57X	Duurzame visserij: ontwikkeling van mariene aquacultuur Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3 ^e hoofddoel:56	Areaal mariene aquacultuur Nieuwe arbeidsplaatsen in sector	Hectare aantal	50 hectare in 2026 verdubbeling van aantal in 2026 t.o.v 2016
PM	Duurzame visserij: verminderen ecologische impact en reduceren bijvangst en hergebruik reststromen zijn nog niet uitgewerkt in indicatoren. Dat moet gebeuren in het analysedocument duurzame visserij			

	(i.o.). Tot die tijd kunnen projecten die hier aan bijdragen dat kwalitatief onderbouwen.			
IIIIY	Zelfvoorzienendheid voor drinkwater op waddeneilanden NB: hier heeft het Waddenfonds geen gespecificeerde doelen voor.	Hoeveelheid drinkwater die naar eilanden wordt getransporteerd	M3	in 2026 zijn alle eilanden zelfvoorzienend
III381	Zelfvoorzienende eilanden voor energie (elektriciteit, gas en warmte) op basis van duurzaam opgewekte brandstoffen	hoeveelheid met hernieuwbare brandstoffen opgewekte elektriciteit en geproduceerde duurzame warmte en groen/biogas.	M3 en/of ton/jaar	In 2026 zijn alle eilanden zelfvoorzienend en 100% op basis van niet fossiele bronnen.
IIIIZ	Bestedingen bezoekers (Waddengemeenten) NB: hier heeft het Waddenfonds geen gespecificeerde doelen voor.	Bestedingen bezoekers	In Euro's	toename van 10% in periode 2016-2026 voor kustgemeenten in 2026 minimaal op niveau 2019 voor eilandgemeenten
IIIIAA	Bezoekersaantallen (Waddengemeenten) NB: hier heeft het Waddenfonds geen gespecificeerde doelen voor.	bezoekersaantallen	aantal	toename van 5% in periode 2016-2026 voor kustgemeenten stabilisatie voor eilandgemeenten
IIII BB	Werkgelegenheid in sector recreatie & toerisme (Waddengemeenten) NB: hier heeft het Waddenfonds geen gespecificeerde doelen voor.	Aantal arbeidsplaatsen	aantal	toename van 5%
IIII34CC	Duurzaam toerisme: Waardering bezoekers, bewoners, bedrijven (Waddengemeenten)	Tevredenheid van bezoekers wordt gemeten via de Nederlandse <i>Net Promotor Score</i> (0 - 10)	Cijfer (gemiddelde. Score)	Net Promotor Score van minimaal 8 in 2026
IIII31D	Duurzaam toerisme: aanbod duurzame attracties en duurzame faciliteiten Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3 ^e hoofddoel:32	Aantal certificeringen van duurzame attracties Aantallen certificeringen van duurzame faciliteiten	Aantal; percentage (per gemeente)	nog te bepalen na het verrichten van een nulmeting
IIII EE	Duurzaam toerisme: Gericht op bezoekers die bewust zijn van waddennatuur & waddencultuur NB: hier heeft het Waddenfonds geen gespecificeerde doelen voor.	Aantallen van specifieke bezoekerstypen	aantal, percentage (score per type)	minimaal 50%

III32FF	Duurzaam toerisme: verduurzamen energievoorziening toeristisch aanbod en het toeristisch vervoer. Deze doelen zijn nog niet uitgewerkt in outcome-indicatoren Dat moet gebeuren in het analysedocument duurzaam Toerisme (i.o.). Tot die tijd kunnen projecten die hier aan bijdragen dat kwalitatief onderbouwen. Andere relevante gespecificeerde doelen van het 3^e hoofddoel:33		Het aantal bedrijven met een duurzaamheidslabel stijgt jaarlijks met 10%. • Jaarlijks stijgt bij 10% van de bedrijven de duurzaamheidsscore (bijvoorbeeld van brons naar zilver). • Openbaar vervoer op en naar de eilanden is 100% emissieloos.

